

Dobrota Páně v časech kázně

Genesis 42:1-29

Martin Hýsek

22. března 2015

Četli jsme oddíl, který popisuje historii Jákobovy rodiny, setkání Josefa a jeho bratří po letech odloučení, způsobeného jejich hříchem a zlým zacházením s ním. Tyto události nám mnoho ukazují ve své přirozené, doslovné rovině – například nás Josefův příklad učí se nemstít; nyní měl vynikající příležitost vůči nim projevit hněv a nemilosrdně je potrestat za to, jak s ním zacházeli, ale Josef, i když jednal přísně, k nim byl pořád o mnoho laskavější, než si bratři zasloužili. Měli bychom ale vnímat, že je zde též duchovní rovina – Josef je jedním z nejvzácnějších a nejvýraznějších typusů Pána Ježíše ve Starém zákoně, jak napsal Jan Kalvín: 'V osobě Josefa je prezentován živoucí obraz Krista.'

Josef byl zvláštním způsobem milován svým otcem Jákobem; o Pánu Ježíši Otec osvědčil: „*Ty jsi ten můj milý Syn, v němž mi se dobře zalíbilo.*“ (Mk. 1:11) Oba byli nenáviděni jejich vlastní krví – Josef svými bratry, Pán Ježíš představiteli svého národa. Josef byl vyslán najít své bratry; Pán Ježíš byl poslán naleznout ztracené duše – a oba poslušně šli. Josefa bratři vzali, strhli z něj šat, chtěli ho zabít a nakonec ho prodali. Pána Ježíše prodali, vzali, strhli z něj šat a nakonec jej skutečně zabili. Bratři se Josefa chtěli zbavit, a nakonec se díky tomu Josef stal zachráncem světa, jak značí jméno Safenat Paneach, které dostal od faraona; Židé se chtěli zbavit Pána Ježíše, a díky tomu se stal Pán Ježíš Spasitelem světa, když nesl na kříži náš hřích. Josef se uchoval čistý v Egyptě přes všechna pokušení Putifarovy ženy; Pán Ježíš zůstal dokonale bezhříšný přes všechna pokušení satana. Josef byl nespravedlivě dán do vězení, kde byl s dvěma provinilci, z nichž byl jeden omilostněn a druhý byl popraven; Pán Ježíš byl na kříži počten mezi zločince, z nichž jeden došel věčného života a druhý věčného zahynutí. Josef jako prorok vyložil faraonovi sen, zjevil mu vůli Boží ohledně budoucnosti a řekl, co má činit, aby v době hladu zachoval svůj národ naživu; Pán Ježíš skrze svůj úřad Proroka otvírá srdce k porozumění Boží pravdy, zjevuje Boží vůli a ukazuje cestu ke spáse. Josef nejenže ukázal, co mají Egypťané činit, ale sám rozdával nashromážděnou potravu, aby z ní žili, a to z pověření faraona; tak i Pán Ježíš nejen ukazuje cestu ke spáse, ale sám ji milostivě udílí, když nám dává sám sebe, ten pravý chléb z nebe, který kdožkoli jí, živ' bude navěky – a to všechno podle úřadu, do nějž Ho postavil Bůh Otec. Josef si vzal za manželku pohanku Asenatu; Pán Ježíš si vybral za svou nevěstu, církev, kterou z větší části tvoří pohané. Josef byl ustanoven nad vší zemí Egyptskou, a všichni mu byli podřízeni; Bůh Otec poddal Synu všechny věci pod nohy Jeho. Josef v době hladu pro faraona skoupil všechnu zemi, dobytek i lidi; Pán Ježíš vzdá království Bohu a Otcí, jak čteme v 1. Kor. 15:24. Josef dokonale rozuměl všemu, co

říkali jeho bratři, i když o tom oni neměli tušení; Pán Ježíš dokonale zná naše nejtajnější myšlenky a pohnutky. Bratři, ač chtěli zaplatit za chléb, dostali své peníze zpět; Pán Ježíš dává své spasení, sám sebe coby chléb života, darmo a bez peněz.

Tolik k některým příkladům typu a jeho naplnění – a asi bychom jich mohli najít ještě více. Nicméně z toho vidíme, že není vůbec nepatřičné, když si to, jak Josef jednal se svými bratry, vztáhneme na to, jak Pán Ježíš Kristus jedná s námi – a v tomto kontextu si připomeňme slova z listu Židům: „*Nebo i ten, kterýž posvěcuje, i ti, kteříž posvěcení bývají, z jednoho jsou všickni. Pro kteroužto příčinu nestydí se jich nazývati bratřími, řka: Zvěstovati budu jméno tvé bratřím svým, u prostřed shromáždění prozpěvovati budu tobě.*“ (Žd. 2:11-12) A v tomto kontextu si zdůrazněme, že se dnes budeme zabývat jen tím, jak Pán Ježíš jedná s vykoupenými, s pravými, znovuzrozenými věřícími, kteří jediní mohou v pravdě nazváni Jeho bratry – i když něco z příkladu Josefa bychom jinak mohli aplikovat i na jednání Pána Ježíše vůči neznovuzrozeným, které k sobě přitahuje účinným působením Ducha Svatého.

Za prvé z příkladu Josefa vidíme, že **Pán Ježíš se k nám někdy musí stavět tvrdě a přísně**. Když se Josef s bratřími viděl naposledy, tak proti němu spáchali veliké zlo. Josef vůči nim osobně sice necítil zášť nebo zlobu, ale jejich hřích nemohl ignorovat, to by jim totiž nakonec spíše uškodilo, pokud by se později ukázalo, že ničeho nelitují a setrvávají v zatvrzelosti srdce. „*Když se milost činí bezbožnému [tzn. nekajícímu], neučí se spravedlnosti; v zemi pravosti nepravě činí, a nehledí na důstojnost Hospodinovu.*“ (Iz. 26:10) Kdyby k nim byl od začátku zjevně přívětivý, mohlo by jim to nakonec být i k věčné zkáze. Jak upozorňuje Kalvín, Josef také mezi bratřími neviděl Benjamina, a tak zpočátku nevěděl, jestli bratři neučinili něco zlého i jemu; měl tedy dobré důvody prozkoušet jejich srdce a případně je vést k pokoření a pokání. To byla jeho motivace – ne pomsta, ale snaha o napravení.

I Pán Ježíš musel někdy ke svým učedníkům zaujmout přísný postoj, aby je káznil a napravoval (**Lk. 9:51-56, Mk. 16:14**). Když se odchýlíme z úzké cesty, když opustíme cestu víry, když zhřešíme, když upadneme do tělesnosti nebo když ochladneme, Pán Ježíš to nenechá jen tak, protože kdyby nechal, tak to s námi půjde jen k horšímu. Činívá to, že před námi skryje svou tvář a odejme pokoj, abychom byli pokořeni a začali Jež znovu hledat. I David vyznával, že tím prošel (**Ž. 30:7-12**). Když všechno šlo dobře, upadl v tělesnou jistotu, že to tak bude napořád, která víc než na víře spočívala na druhotných příčinách, že se všechno dařilo. Pán Bůh proto skryl svou tvář, a David ihned propadl strachu a velikému nepokoji – ale prospělo mu to, protože se o to víc začal úpěnlivě modlit. To byl také účel tohoto přísného Božího jednání s Davidem. „*Když býváme souzeni, ode Pána býváme poučováni, abychom s světem nebyli odsouzeni.*“ (1. Kor. 11:27) A tak když se něco takového nevyhnulo ani zbožnému Davidovi, nesmíme si myslet, že my vůči tomu budeme vždy imunní. V tomto hříšném těle se nevyhneme tomu, že budeme potřebovat Boží kázeň,

ono přísné jednání, abychom napravili své stezky, navrátili se k první lásce a činili pokání z vlažnosti či z malé víry – kéž by k tomu Pán nemusel přistupovat příliš často.

Na Josefových bratřích toho nenajdeme příliš chvályhodného, ale na jednu dobrou věc musíme poukázat – když se k nim Josef měl tvrdě, nezačali vůči tomu reptat, ale vzali to jako důsledek jejich dávného hříchu. Mohli si říct, jak je s nimi nakládáno nespravedlivě, že nic neudělali a nedali v ničem záminku, aby je považovali za špehere, ale oni to neučinili. Dobře věděli, že nejsou bez viny – vidíme, že jejich svědomí bylo černé i po 20 letech. To bylo znamením, že Pán Bůh jim byl pořád milostiv, že na v jejich srdcích nepřestával pracovat, neboť je nevydal zatvrzení a otupujícímu účinku nevyznaného hříchu. Bratři zde jsou nám tedy praktickým příkladem toho, co čteme v listu Židům (**Žd. 12:5-12**). Když vůči nám Pán Bůh jedná s přísností, nemáme vůči Němu nikdy chovat tvrdé myšlenky, stýskat si, být nespokojeni a reptat, ale naopak, mlčenlivě a trpělivě snášet vše, co Pán činí, vědouce, že to k našemu dobrému. (**Pláč 3:27-31**).

Za druhé z příkladu Josefa vidíme, že **ač s námi Pán jedná přísně, stále má vůči nám hluboký soucit**. Ve 24. verši čteme, že Josef „*odvrátiv se od nich, plakal*.“ Matthew Henry k tomu píše: 'I když jej jeho úsudek vedl k tomu, že by se k bratřím měl stále mít jako cizí, protože ještě nebyli dostatečně pokoření, jeho přirozená náklonnost nemohla než působit, neboť byl mužem citlivého ducha. To znázorňuje laskavé milosrdenství našeho Boha vůči kajícím hříšníkům.' O Pánu Ježíši čteme, že když hleděl na zástupy, slitovalo se mu jich. „*Nemáme nejvyššího kněze, kterýž by nemohl čitedlen býti mdlob našich*.“ (Žd. 4:15) Nesmíme si ovšem tento soucit představovat jako něco sentimentálního, co by Pánu Ježíši jakoby zaslepilo oči a nutilo Ho s námi jednat bez rozvahy. Tento soucit Pánu Ježíši nebrání s námi jednat přísně, pokud je to nezbytné pro naše pokoření a nápravu.

Stejně tak Josef, i když se v soucitu od bratří odvrátil, aby plakal, se poté navrátil a svázal Simeona a vsadil ho do vězení. Matthew Henry píše, že ho vybral možná proto, že na něm viděl nejméně znaků pokání a pokoření. Měl s bratrem soucit, ale neodňal od něj kázeň pro jeho dobro, aby mohl ve vězení více přemýšlet nad svými činy a činit pokání. Tak Pán Ježíš s námi má soucit, ale jako dokonale moudrý Král nás nenechává bez kázně – a spíše je tomu tak, že nás kázní kvůli svému soucitu k nám, aby to s námi nakonec nedopadlo o mnoho hůř, když bychom setrvali ve svém odchýlení se. Zznamenejme rovněž, že o tom soucitu bratři ani nevěděli, zůstal jim skryt. Tak ani my, když je na nás vložena kázeň Páně, si často neuvědomujeme nebo nepocitujeme onen soucit Pána Ježíše; to však neznamená, že ho Pán vůči nám nemá. Máme tedy na základě Božího Slova vždy věřit, že Kristus má vůči nám a našim mdlobám soucit, i když to zrovna nepocitujeme.

Na Josefovi ovšem vidíme, jak je vůči nám Pán Ježíš nakonec přeci jen velmi mírný, že s námi nejedná tak přísně, jak bychom si zasloužili a že ta nejtěžší kázeň, kterou na nás vkládá, často trvá jen krátce, jen po dobu naprosto nezbytnou. Po prvním jednání s bratry je dal všechny do

vězení s tím, že se vrátí domů jen jeden, aby přivedl bratra. Nicméně ve vězení nakonec bratři zůstali jen tři dny, a Josef jim dovolil, že se domů mohou vrátit všichni až na jednoho, aby přinesli rodině potravu. Původní přísnost byla nakonec obrácena. Jelikož všichni bratři uvrhli Josefa do cisterny, a jen jeden vůči němu projevil milosrdenství (totiž Ruben), tak by bylo jen spravedlivé, kdyby nyní všichni zůstali ve vězení až na jednoho, který by mohl jít. Josef to však nakonec neučinil, ale trest obrátil ve prospěch bratří. Ve vězení bude jeden místo devíti a domů se vrátí devět místo jednoho.

Písmo nám ukazuje, že Pán Bůh na nás nevkládá kázeň a nejedná s námi přísně, protože by v tom měl zalíbení a vyžíval by se v tom. „*Ačkoli zarmucuje, však slitovává se podle množství milosrdenství svého. Netrápit' zajisté z srdce svého, aniž zarmucuje synů lidských.*“ (Pl. 3:32-33) Matthew Poole k tomu píše: 'Ačkoliv Pán Bůh jako moudrý rodič může mít důvod způsobovat zármutek a postihnout svůj lid, nicméně jako soucitný dobrý Otec lituje své děti v jejich bídě a bude s nimi mít soucit, projevujíc nejen milosrdenství, ale mnohá milosrdenství.' Král David měl být při sčítání lidu spravedlivě potrestán třídenní morovou ranou; anděl Hospodinův se však na příkaz Boží zastavil před Jeruzalémem, a tak rána trvala méně, než tři dny. (Někteří komentátoři se domnívají, že trvala jen jeden den; tak či tak byla milostivě ukrácena.) Hospodinu se zželelo zlého, když se David znovu úpěnlivě modlil a vyznával své hříchy. Když byl již David dostatečně pokořen, řekl Hospodin: 'Dostit' jest, již přestaň.' Pamatujme, že Pán Bůh na nás při své kázni nevloží ve své dobrotě a milosrdenství víc, než je nezbytně nutné pro naši nápravu a pokání. Ale to neznamená, že někdy nebude i velmi přísný, protože naše šíje bývá někdy tak tvrdá, že se menší trest by nepřinesl žádný výsledek.

A naposledy z příkladu Josefa vidíme, že **i když se k nám má Pán Ježíš po jedné stránce přísně, nepřestává nám zároveň prokazovat dobro**. Josef s bratry jednal tvrdě, uvěznil je na tři dny a nakonec jednoho z nich ani nepustil domů. Ale zároveň je zaopatřil obilím jak pro jejich rodinu, tak aby měli dost na cestu, a vrátil jim jejich peníze. Měl o ně péči, nenechal je zahynout hladu, a navíc jim vše poskytl zadarmo, z pouhé milosti. A to vše učinil i v době, kdy jejich pokořování ještě nebylo u konce.

Tak i Pán Ježíš nám ani v době kázně nepřestává každodenně činit dobro. Na prvním místě těm, které spasil a přijal za své bratry, neodnímá chléb života, sama sebe, aby nemuseli věčně zahynout, ale byli živi. Nepřestává se o nás také starat po tělesné stránce. Když David zhřešil s Betsabé, Pán ho potrestal smrtí jejich syna, ale poté jim ve své veliké dobrotivosti dal Šalomouna. Když Židé naplnili míru svých hříchů, přišlo babylonské zajetí, ale ani tam se o ně Hospodin nepřestal starat a nedopustil, aby je jejich nepřátelé vyhubili. Toto Boží jednání se svým lidem, když hřeší, vzácným způsobem osvědčuje **Žalm 89:27-33**. Pán Bůh jako otec nezdrží svou metlu, protože to by neposloužilo k dobrému, ale také neodejme milosrdenství.

Připomeňme si opět, že Josefova dobrota, péče a milosrdenství vůči bratřím nebyla zjevná hned. Oni nevěděli, že jim byly do pytlů vráceny jejich peníze. Zjistili to až na cestě, a velmi nad tím žasli; nenapadlo je, odkud jsou. S námi to je často podobné; když nás navštívila Boží metla, často nevnímáme, jak nám Pán Bůh zároveň projevuje milosrdenství a dobro; a někdy, i když to dobré potom pocítíme, jsme tupí a nevnímáme dostatečně, že to pochází od Něj. Kéž bychom byli citliví vůči Boží laskavé péči a dobrotě; nicméně ať už ji osobně pocítujeme nebo ne, neochabujme ve víře v mnohá Boží zaslíbení, že On nám nepřestane činit dobro.

Účelem tohoto kázání bylo rozdělit se o tom, čím mne Pán oslovil v každodenním čtení, a utvrdit nás v tom, spoléhat se na Boží lásku, péči a dobrotu v každé době. Dnes je velmi časté a rozšířené, že když chtějí vyznávající křesťané zdůraznit Boží lásku a dobrotivost, tak zatlačují do pozadí Boží hněv vůči hříchu, přísnost i tresty; někteří by dokonce tyto věci i popírali. Toho buďme dalecí; kdybychom tak činili, nebyli bychom věrní Písmu. Proto znovu osvědčujeme, že Pán Bůh se hněvá na ty, kteří hřeší, že kázní svůj lid, a že s námi jedná někdy i velmi přísně, podle toho, jak je to zapotřebí. Ale i v tom, nebo možná zejména v tom, se zvláštním způsobem projevuje ona láska, soucit a péče Pána Ježíše o ty, které spasil, jak ukazuje i krásný příklad Josefa coby typu Krista. A tak se na to pevně postavme, a ať už budeme procházet jakýmikoliv těžkostmi, nikdy vůči svému Pánu nechovejme tvrdé myšlenky, a nikdy nepochybujme o jeho lásce a dobrotě vůči nám. Kéž je nám v tom Pán převelice milostiv. Amen i amen.